

Orienteringssak «*Buskerud løfter i lag. Fornyelse av plankultur og forsterking av en god samarbeidskultur*» til alle kommunene i Buskerud

Forslag til felles orienteringssak i kommunene utarbeidet av Buskerud fylkeskommune. Vedlegg til saken:

- Program og programinvitasjon til Buskerudkonferansen 2024
- Program og programinvitasjon til Buskerudkonferansen 2025
- Fylkesutvalgets «retningssak» om arbeidet med regional planstrategi desember 2023
- Fylkesutvalgets sak etter høring om regional planstrategi «Med hjerte for Buskerud» oktober 2024
- Fylkesutvalgets sak etter høring på planprogram for Buskerudplan «Med hjerte for Buskerud» september 2025
- Buskerud fylkeskommunes planprogram for Buskerudplanen etter høring september 2025

1. oktober 2025

Kommunedirektørens innstilling til vedtak

Kommunestyret tar saken til orientering.

Sammendrag

Reisen frem mot Buskerudplanen startet med Buskerudkonferansen 2024 på Geilo, der kommunene, fylkeskommunen og andre spesielt inviterte samfunnsaktører møttes 10. og 11 januar for å ha en dialog om hvilke utfordringer og muligheter som er mest avgjørende for regionens fremtid. Fra kommunene stilte alle ordførerne, mindretallslederne og deres kommunedirektører. Fra fylkeskommunen stilte alle gruppelederne og fylkesutvalget, og fra Stortinget var hele Buskerudbenken invitert.

Buskerudkonferansen 2024 ble gjennomført som et todagers politisk verksted, og ut fra dette verkstedet ble det utledet tre overordnede prioriteringer: 1. Behovet for å legge inn særskilt innsats for å lykkes i arbeidet for «mer innenfor» 2. Styrke arbeidet med verdiskaping og omstilling og 3. Bevare natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv.

Innspillene fra konferansen la de viktigste premissene for den regionale planstrategien «Med hjerte for Buskerud» vedtatt av fylkestinget høsten 2024. Planstrategien løftet frem innspillene fra Buskerudkonferansen 2024, og den formelle høringsrunden, gjennom tre politiske utviklingsmål som i realiteten bekrefter satsingsområdene som det var konsensus om under Buskerudkonferansen på Geilo.

Kommunene har gitt aktive innspill både i 2024 og 2025 under Buskerudkonferansene, gjennom møter i regionrådene, og gjennom flere bilaterale kommunemøter mellom politisk ledelse i fylkeskommunen og politisk ledelse i kommunene. Buskerudkonferansen 2025 konsoliderte retning og innsatsområder og var også en viktig forankringsmilepæl før planprogram for kommende Buskerudplan ble lagt ut på høring våren 2025.

Etter en bred høringsrunde våren og tidlig sommer 2025, vedtok fylkesutvalget 23. september 2025 planprogrammet for Buskerudplanen. Planprogrammet fastsetter satsingsområder, beskriver videre forankringsprosess med Buskerudsamfunnet og peker på fortsatte kunnskapsbehov for arbeidet frem mot endelig plan i juni 2026. Buskerudplanen skal være et felleseie som forener kommuner, fylkeskommunen, statlige aktører, næringsliv og frivillighet i et felles løft for å møte regionens utfordringer, og for i større grad å frigjøre det store potensialet som ligger i å bygge på regionens styrker.

Saksopplysninger

Nye Buskerud fylkeskommune oppstod 1. januar 2024 gjennom deling av Viken fylkeskommune. Ved siden av å forberede seg på en kraftig økonomisk omstilling, ble det i 2023 lagt ned mye politisk og administrativt arbeid for å sikre at nye Buskerud fylkeskommune kunne dele felles forståelse, innsikt og prioriteringer med kommunene. I tillegg erkjente fylkesutvalget behovet for færre planer og mer gjennomføringskraft i de planene som vedtas. Allerede 10 dager ut som ny fylkeskommune inviterte fylkesordfører alle kommunene og Buskerudbenken til et todagers politisk verksted på Geilo 10. og 11 januar.

Regional planstrategi ble vedtatt av fylkestinget i oktober 2024. Strategien pekte ut tre prioriterte samfunnsutfordringer og besluttet å utarbeide en samlet regional plan – Buskerudplanen.

Planprogrammet ble sendt på høring fra april til juni 2025. Innspillene kom fra 16 kommuner, tre kommuneregioner, statlige etater, interesseorganisasjoner og næringsliv. Fylkesutvalget vedtok planprogrammet 23. september 2025.

Logikken i Buskerudplanen bygger på at de tre politiske målene om mer innenforskap, verdiskaping og omstilling og bevaring av natur- og kulturverdier er **visjonære og langsiktige samfunnsoppdrag**.

Satsingsområder skal være den strategiske koblingen mellom de politiske utviklingsmålene og konkret handling. Hvert satsingsområde skal bidra til å oppnå ett eller flere politiske utviklingsmål, være relevant opp mot utfordringsbildet i Buskerud, og mobilisere til handling på tvers av sektorer og kommunegrenser. Buskerudplanen skal også inneholde en **handlingsdel** som tydelig beskriver hva som skal gjøres, av hvem, med hvilke ressurser og fremgangsmåter, og til hvilken tid. Det skal også komme tydelig frem hvorfor vi skal gjennomføre tiltakene.

Innenfor det politiske utviklingsmålet om «Mer innenforskap» er det fire underliggende satsingsområder som har tittelen «Livsmestring og deltakelse», «Læringsløp Buskerud», «Trygghet og tilhørighet» og «Arbeid som inkluderingsarena». Innenfor det politiske utviklingsmålet om «Omstilling og verdiskaping» er det tre satsingsområder «Samfunnssikker region med evne til å håndtere kriser», «Kompetanseløft for innovasjon og verdiskaping», «Næringsutvikling og naturverdier i sammenheng» og «Infrastruktur og mobilitetstilbud». I det siste og tredje utviklingsmålet om «Natur- og kulturverdier» er satsingsområdene «Attraktive Buskerud» og «Kulturverdier som fortrinn» foreslått.

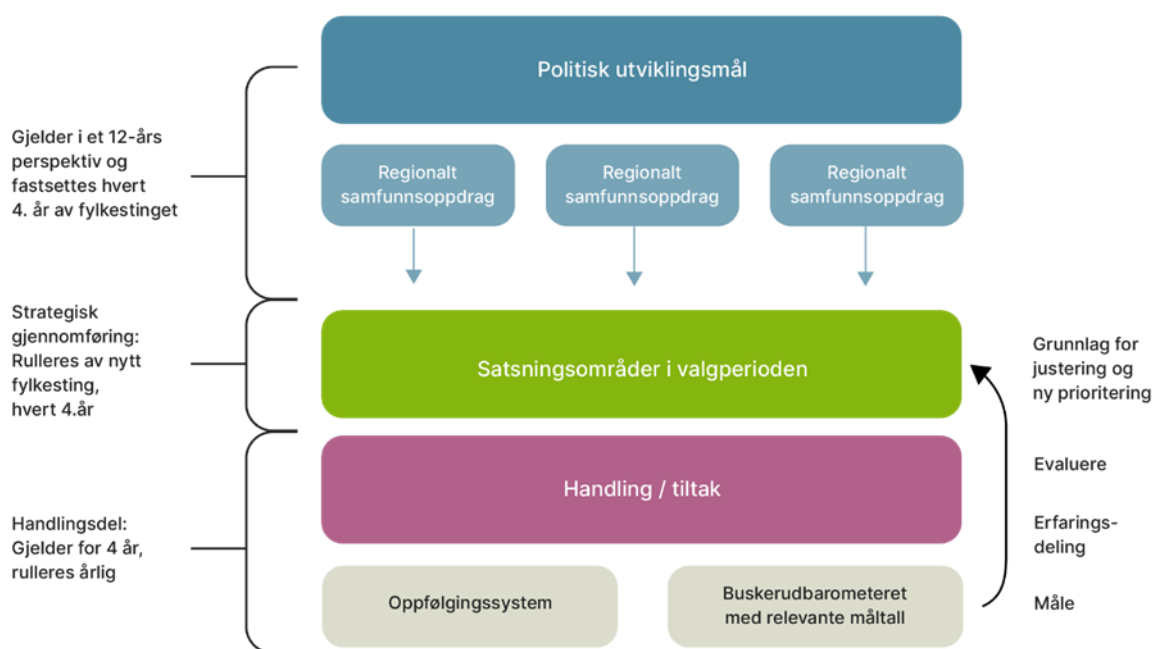
Areal- og mobilitetspolitikk skal også inngå i Buskerudplanen og brukes for å få mer kraft i innsatsen for de tre politiske målene. Her skal planen være til støtte for kommunene i deres rolle som planmyndighet, håndtere temaer med regionale konsekvenser, bidra til utvikling og deling av ny kunnskap og være et verktøy for samordning i areal- og mobilitetspolitikken.

Buskerudbarometeret skal vise hvordan utviklingen går innenfor de tre politiske utviklingsmålene i Buskerud, og undersøke om tiltak som gjennomføres har ønsket effekt. Kunnskapen vil bestå av ulike statistikker, analyser og sammenstilling av relevant forskning – både ved å måle generelle utviklingstrekk i fylket, og spesifikke analyser og evalueringer av handling i Buskerudplanen. Slik gis kommuner, fylkeskommunen og andre viktige samfunnsaktører i Buskerud mest mulig innsikt om utviklingen går rett vei.

Planprogrammet er for øvrig å anse som en «plan for planen». Programmet beskriver planens formål, satsingsområder, medvirkning, og hvordan kunnskapsgrunnlag skal utvikles. Formålet er å sikre at Buskerudplanen blir et nyttig politisk styringsverktøy som kobler langsiktige utviklingsmål til konkrete handlinger.

I neste valgperiode for 2027 til 2031 legges det til grunn at Buskerudplanen og regional planstrategi skal blir ett plandokument. På den måten kan Buskerudplanen få et 12- års perspektiv med langsiktige utviklingsmål som en viktig bærebjelke i planverket. Hvert 4. år får det nye fylkestinget i Buskerud anledning til å sette sitt preg på samfunnsutviklingen med prioritering av satsningsområder innenfor de langsiktige utviklingsmålene.

Buskerudplanen

Modellen ovenfor viser at det gis mulig for styringsretning og styringskraft fra starten av en valgperiode, og mulighet for langsiktig jobbing og felles interessepolitisk samarbeid med kommunene over tid. Det tar eksempelvis mer enn en folkevalgtperiode å lykkes i arbeidet med mer innenfor skap, og hver fylkestingsperiode og kommunestyreperiode må ses på en viktig innsatsperiode uavhengig av hvem som har den politiske ledertrøya på. Imidlertid kan konkret innsats vedtas gjennom tiltak og handling for hvert budsjettår. Og resultattrender over tid kan dokumenteres i et eget Buskerudbarometer som samler tilgjengelig og ny statistikk.

Arbeidet med selve Buskerudplanen tar til med en gang planprogrammet blir vedtatt, og utarbeides i tråd med vedtak og beskrivelser i planprogrammet. Høringsinnspill til arbeidet med Buskerudplanen skal være et viktig grunnlag for videre prosess.

God og reell medvirkning blant relevante aktører skal være et gjennomgående prinsipp. Det sikrer mer treffsikre planer, og bedrer forutsetningene for at planene blir fulgt opp effektivt over tid. Ulike aktørgrupper fra ulike sektorer og forvaltningsnivå må kobles sammen der det er relevant. Av hensyn til tid og ressursbruk, sier fylkeskommunen at de vil vektlegge bruk av eksisterende fora og nettverk i medvirkningsprosessen. På den måten kan det involveres aktører fra næringsliv, akademia, frivillighet osv. uten at det medfører unødig ressursbruk for å bidra inn i arbeidet.

Kommuner og statlige aktører har både rett og plikt til å delta i planleggingen når det berører deres virksomheter, og planprosessen blir viktig for å styrke samarbeidet mellom forvaltningsnivåene, og at det lokale perspektivet løftes tydeligere frem i planlegging.

Kommunene er de viktigste samarbeidspartnerne i planarbeidet, både politisk og administrativt. Utforming og oppfølging av Buskerudplanen må derfor ses i sammenheng med prioriteringer gjort i kommunenes planarbeid, slik at både regionale og lokale krefter drar mest mulig i samme retning.

For å forsterke den gode samarbeidskulturen blir Buskerudkonferansen 2026 en sentral arena for dialog og en foreløpig forankring av innholdet i planen. Det blir særlig viktig å utvikle en felles

forståelse med kommunene om måter å jobbe sammen på, og hvilke tiltak som gir varig, positiv effekt. Buskerudkonferansen skal også suppleres med flere møter med ulike aktører i Buskerudsamfunnet, slik at det blir et best mulig utgangspunkt for når tiltak skal iverksettes som del av oppfølgingen av planen.

Viktige milepæler for Buskerud fylkeskommunes arbeid med Buskerudplanen i 2025 og 2026 er som følger:

Juni 2025 - januar 2026. Strategiske veivalg i Buskerudplanen

- Dialog med kommuner, statlige aktører, organisasjoner, næringsliv, frivillighet og utdannings- og forskningsinstitusjoner
 - Prioriterte satsingsområder som det må samarbeides om
 - Svare ut lokale og regionale behov
 - Tiltak og handling for å nå felles mål
- Kontinuerlig oppdatering av Buskerud-relevant kunnskap
- Utvikle et system for måling og evaluering med lansering av Buskerudbarometeret
- Buskerudkonferansen 2026

Februar 2026- juni 2026. Buskerudplanen forankres før vedtak

- Slutføre forslag til Buskerudplanen
- Offentlig høring forslag til Buskerudplan, i perioden januar-april
- Politisk forankring og eierskap på lokalt og regionalt nivå
- Fylkestinget sluttbehandler og vedtar Buskerudplanen i juni 2026

Som oversikten viser, skal fylkesutvalget behandle høringsutkast til Buskerudplanen i februar, og etter denne behandlingen legges det ut forslag til høring og offentlig ettersyn. For å sikre mulighet for god involvering og grundig lokalpolitisk behandling av høringssvar, legges det opp til å gi en høringsfrist som er vesentlig lengre enn lovens minimumskrav på seks uker. I tråd med planprogrammets forslag til fremdrift, så legges det opp til at fylkestinget, som regional planmyndighet, vedtar endelig Buskerudplan i juni 2026.

Arbeidet med Buskerudplanen må ses som en del av en lengre prosess der fylkeskommunen ønsker en ny plan- og gjennomføringskultur, og bidra til en forsterket innsats for samarbeid og felles forpliktelse rundt prioriterte regionale samfunnsutfordringer. Gjennom ny Buskerudplan toner også fylkeskommunen ned «hvem som har ansvar for hva», ikke for å signalisere at oppgavegrensene er opphevet, men for å understreke at fylkeskommunen ønsker å være en aktiv deltaker og medspiller for å utvikle samarbeidskulturen i fylket. Buskerudkonferansene i 2024, 2025 og 2026, og fylkesordførers og fylkeskommunedirektørens «Buskerud rundt» i mai 2025 er i tråd med disse ambisjonene. Fylkesordfører og fylkeskommunedirektør planlegger også en nye kommunebesøk med alle kommunene i løpet av mai 2026.

Økonomiske og administrative vurderinger

Buskerudplanen er et regionalt styringsdokument og vil ikke i seg selv påføre kommunene direkte økonomiske forpliktelser. Planen vil fungere som et rammeverk og felles strategisk grunnlag for statlige, regionale og kommunale prioriteringer.

Gjennomføringen av tiltak i Buskerudplanen kan utløse behov for ressurser, men dette vil bli konkretisert i senere handlingsprogrammer og budsjettprosesser. Administrativt innebærer prosessen fortsatt dialog og medvirkning fra kommunene, både politisk og faglig, for å sikre bred forankring.

Planarbeidet vil også kunne utløse gevinster gjennom mer omforente prioriteringer, mer samordnet innsats og bedre koordinering.

Buskerudplanen blir en regional plan for å ta tak i samfunnsutfordringer for hele Buskerudregionen. I tråd med plan- og bygningsloven §8-2 legges regional plan til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen.

Buskerudplanen får en bredere virkning, ut over fylkeskommunens oppgaver og tjenester. Derfor er det viktig med en grundig planprosess der kommuner, statlige aktører og andre viktige samfunnsaktører involveres tett i utarbeidelsen og oppfølgingen av planen.

Kommunedirektørens vurderinger

Kommunedirektøren er glad for Buskerudkonferansene, arbeidet med regional planstrategi og Buskerudplan representerer en ny plan- og gjennomføringskultur for Buskerud. Samarbeid, felles prioriteringer og felles ansvar er helt grunnleggende for å møte utviklings- og omstillingsbehovene i kommunesektoren i årene fremover. Kommunedirektøren vurderer at planen har potensial til å bli et kraftfullt verktøy for å skape et attraktivt, bærekraftig og inkluderende Buskerud. For å lykkes, er det avgjørende med fortsatt bred forankring og aktiv deltakelse fra alle kommunene. Når det gjelder areal- og mobilitetspolitikk, opplever kommunedirektøren ofte motstridende hensyn og derfor er det avgjørende at planen skal ha som funksjon å styrke plandialogen mellom stat, fylke og kommune.

I den vedlagte fylkesutvalgssaken «Buskerudplanen- høring forslag til planprogram» 19/2025 er det beskrevet viktige planaktiviteter fra juni til Buskerudkonferansen 2026, og dette involverer utstrakt dialog med Buskerudsamfunnet, prioritering av tiltak og handling og metodikk for måling og evaluering med lansering av Buskerudbarometeret.

I stort har planprosessen hittil handlet om veien fra plan- og utviklingspremisser fra 2023 til mobilisering, retningsforankring og spissing av satsingsområder våren og høsten 2025. Frem til Buskerudplanen 2026 vedtas sommeren 2026, vil mye av arbeidet handle om konkretisering av tiltak, ressursvurderinger, forankring og oppslutning om gjensidige forpliktelser.

Arbeidet med regional planstrategi og Buskerudplan viser at Buskerudsamfunnet har en god samarbeidskultur, og kommunedirektøren støtter Buskerud fylkeskommunens ambisjon om at denne skal utvikles og forsterkes med en ny Buskerudplan. En sterk samarbeidskapital er helt nødvendig for å ruste Buskerudregionen til å møte tøffe omstillingsbehov de neste 10-20 årene, og for å sikre at Buskerud fortsatt skal være et godt sted å bo, leve, skape, jobbe og utdanne seg i.

Kommunenenes tilbakemeldinger under «Buskerud rundt», signalene fra Buskerudkonferansene og gjennom arbeidet med regional planstrategi, viser at alle ønsker det beste for Buskerud. Samtidig erkjennes det at man ikke trenger å være dårlig for å bli bedre.

Som regional samfunnsutvikler må Buskerud fylkeskommune lytte til kommunene, statlige aktører, næringsliv, frivilligheten og organisasjoner. Kommunedirektøren vurderer at denne høringen har vært et av flere viktig involveringssteg mot en relevant og treffsikker Buskerudplan med legitimitet blant kommunene og andre viktige samarbeidsaktører.